

Täysistunto

Tiistai 21.9.2021 klo 14.01—21.27

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatustilain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 129/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Sarkkinen.

Keskustelu

17.16 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lainmuutoksista perhevapaiden uudistamiseksi. Sillä toteutetaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman kirjaus perhevapaiden uudistamisesta sekä pannaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston työelämän tasapaino -direktiivi. Uudistus toteuttaa osaltaan hallituksen väestöpoliittisia tavoitteita.

Arvoisa puhemies! Uudistus on iso panostus lapsiperheisiin. Ansiosidonnaisten vanhempainrahapäivien määrä lisääntyy nykyisestä. Uudistuksen tavoitteena on, että perhevapaat ja hoitovastuu jakautuvat perheissä tasaisemmin molempien vanhempien kesken, ja uudistus kannustaa erityisesti isiä lisäämään vapaiden käyttöä. Hoivavastuun tasaisemmalta jakautumisella olisi myönteinen vaikutus niin perheen sisällä kuin laajemmin koko yhteiskunnassa. Tavoitteena on, että yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työelämässä vahvistuvat ja myös sukupuolten väliset palkkaerot pienenevät. Tarkoituksena on lisätä ennen kaikkea lasten ja perheiden hyvinvointia. Kun molemmat vanhemmat voivat luoda lapseen läheisen suhteen heti alusta lähtien ja vastaavat lapsen hoivasta, edesauttaa se lapsen ja vanhemman välisen läheisen suhteen muodostumista.

Uudistuksen myötä perheiden valinnan ja joustojen mahdollisuuksia perhevapaiden pitämisessä lisätään sekä turvataan kaikille vanhemmille ja lapsille tasa-arvoinen kohtelu perhemuodosta riippumatta. Uudistus tuo perhevapaat tähän päivään ja huomioi perheiden moninaisuuden.

Arvoisa puhemies! Kyseessä on mittava uudistus. Esityksen kannalta keskeiset muutokset sisältyvät sairausvakuutuslakiin, työsopimuslakiin ja varhaiskasvatustilakiin. Lisäksi muutoksia ehdotetaan muun muassa lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettuun lakiin sekä yhteensä 25 muuhun lakiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi sairausvakuutuslain mukainen vanhempainpäiväraahajärjestelmä kokonaisuudessaan. Vanhempainpäivärahopäivien kokonaislukumäärä lisääntyisi nykyisestä 317 päivästä eli noin 12,5 kuukaudesta 360 päivään eli noin 14,5 kuukauteen. Vanhempainrahaa maksettaisiin yhden lapsen perusteella yhteensä 320 arkipäivältä. Monikkoperheet on esityksessä huomioitu siten, että toisesta lapsesta ja sitä seuraavasta lapsesta maksettaisiin 84 ylimääräistä vanhempainrahopäivää lasta kohden.

Arvoisa puhemies! Jos lapsella olisi kaksi vanhempainrahaan oikeutettua vanhempaa, jakautuisivat vanhempainrahat puoliksi vanhempien kesken, eli kummallakin vanhemmalla olisi oikeus käyttää 160 vanhempainrahopäivää. Vanhempi voisi luovuttaa omasta vanhempainrahakiintiöstään enintään 63 vanhempainrahopäivää lapsen toisen vanhemman tai vanhemman puolison käytettäväksi taikka lapsen muun huoltajan tai lapsen toisen vanhemman puolison käytettäväksi. Jos taas lapsella on vain yksi vanhempainrahaan oikeutettu vanhempi, voisi hän käyttää yksinään koko lapsikohtaisen kiintiön eli 320 päivää. Raskaana olevalle äidille maksettaisiin ennen vanhempainrahaoikeuden alkua raskausrahaa 40 arkipäivältä. Vanhempien vanhempainrahaoikeus määräytyisi pääsääntöisesti samoin perustein riippumatta perhemuodosta tai siitä, ovatko vanhemmat keskenään avio- vai avoliitossa. Vaikka uudistuksen yhtenä merkittävänä tavoitteena on lisätä erityisesti isien perhevapaiden käyttöä, on äidillä perheen niin halutessa jatkossakin mahdollisuus nykyisen pituiseen perhevapaaseen.

Arvoisa puhemies! Vanhempainrahaa voisi käyttää nykyistä huomattavasti joustavammin perheen tilanteen ja tarpeiden mukaan. Sitä voisi käyttää haluaminaan ajankohtina ja jaksoina siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta tai adoptiolapsen hoitoon ottamisesta on kulunut kaksi vuotta. Vanhemmat voisivat myös esimerkiksi vuorotella lapsen hoidossa tai tehdä osa-aikatyötä tai saada osittaista vanhempainrahaa. Myös raskausraha-ajanjakson voisi aloittaa nykyistä äitiysrahaa joustavammin. Joustavuuden lisääminen on merkittävä osa uudistusta, ja sen kautta helpotetaan työn ja perheen yhteensovittamista lapsen varhaisina vuosina. Joustavuus lisääntyy paitsi työntekijäperheissä myös opiskelija- ja yrittäjäperheissä.

Työsopimuslain perhevapaita koskeviin säännöksiin tehtäisiin sairausvakuutuslain vanhempainpäivärahasäännösten edellyttämät muutokset sekä työelämän tasapaino -direktiivin täytäntöönpanosta johtuvia muutoksia. Työsopimuslaissa säädettäisiin uudesta omaishoitivapaasta.

Myös varhaiskasvatukseen tehtäisiin vanhempainpäivärahasäännösten muutosten edellyttämät tarpeelliset muutokset. Oikeus varhaiskasvatukseen alkaisi jatkossa sen kalenterikuukauden alussa, jona lapsi täyttää yhdeksän kuukautta.

Lisäksi oikeus samaan varhaiskasvatuspaikkaan säilyisi, vaikka lapsi olisi poissa varhaiskasvatuksesta vanhemman vanhempainvapaan vuoksi, jos poissaolo kestää yhtäjaksoisesti enintään 13 viikkoa. Ennalta ilmoitetut, vanhempainvapaasta johtuvat poissaolot varhaiskasvatuksessa olisivat vanhemmille maksuttomia.

Lisäksi useisiin etuuslakeihin ja muihin lakeihin tulisi tehtäväksi terminologisia ja teknisiä muutoksia, jotka johtuvat sairausvakuutuslain vanhempainpäiväraahajärjestelmään tai työsopimuslakiin ehdotetuista muutoksista.

Arvoisa puhemies! Perhevapaauudistuksella ei arvioida olevan merkittäviä suoria työllisyysvaikutuksia. Uudistuksen kustannusvaikutuksiksi on arvioitu 80 miljoonaa euroa, kuitenkin uudistuksen kustannukset riippuvat toteutuneista käyttäytymisvaikutuksista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Räsänen.

17.22 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! On hienoa, että saamme keskustella täällä tänään perhepolitiikasta. Syntyvyyshän kääntyi nyt koronavuonna 2020 hienoiseen nousuun kymmenen vuoden yhtäjaksoisen syöksen jälkeen, mutta silti väestömme ikään-tyy voimakkaasti ja edelleen syntyvyys on varsin alhaista. Suomen väestörakenne on edel-leenkin Pohjois-Euroopan vanhin, ja tällaisessa tilanteessa tarvitaan myönteistä asenneil-mapiiriä lapsiperheitä kohtaan, tarvitaan myönteisiä viestejä ja signaaleja lapsiperheille.

Haluankin tässä aluksi antaa kiitoksen siitä, että tämä esitys on kyllä huomattavasti pa-rempi kuin mitä näiden edeltävien keskustelujen aikana oli syytä ymmärtää. Tiedämme kaikki, mitkä poliittiset paineet ovat kohdistuneet tähän perhevapaauudistukseen myös hallituksen sisällä, ja haluankin tässä ihan avoimesti antaa kiitoksen keskustapuolueelle, jonka kädenjälki näkyy tässä uudistuksessa ennen muuta siinä, että kotihoidon tuki ei ro-mutu eikä äideille tulevan vanhempainvapaan pituus näitä kiintiöitä vahvistettaessa ja li-sättäessä myöskään lyhene.

Tähänhän on ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana hyvin voimakkaita paineita, on ollut paineita nimenomaan kotihoidon tuen suuntaan. Kun itsekin olin ministerinä hallituk-sessa vuosina 2011—2015, niin voin kyllä kertoa, että aika lailla yksin siinä puolueena jäimme puolustamaan kotihoidon tukea. Samaa kiistaa on käyty useiden hallitusten aika-na, ja tällä kertaa näytti siltä, että se oli keskustan tehtävä tätä puolustaa. Tällaiset toistuvat ideologiset hyökkäykset kotihoidon tukea vastaan ja ylipäänsä vastaan vanhempien mah-dollisuutta hoitaa kotona pieniä, alle kolmevuotiaita lapsia aiheuttavat epävarmuutta lapsi-perheissä. Tässä muistutan, että kotihoidon tukihan on erittäin suosittu etuus. Kelan vuosi-kirjan mukaan tukea käyttää lähes 90 prosenttia niistä perheistä, jotka ovat siihen oikeutet-tuja.

Tässä esityksessä kuitenkin nyt vahvistetaan tätä kiintiöperiaatetta molemmille vanhem-mille. Ilman muuta kannatan sitä ja pidän erittäin hyvänä, että myös isät osallistuvat las-tenhoitoon, mutta mielestäni ei ole valtiovallan tehtävä tehdä näitä päätöksiä perheiden puolesta. Eli mikä ihmeen ongelma on siinä, jos aikuinen nainen tekee omasta tahdostaan sellaisen päätöksen, että haluaa hoitaa lapsiaan vaikka sen koko vanhempainvapaan ja vie-lä kotihoidon tuen ajan, jos puolisoakin on samaa mieltä, tai sitten päinvastoin, että isä ha-luaisi tämän käyttää? Miksi ihmeessä valtiovallan tulisi määrätä, millä tavalla nämä tehtä-vät perheen sisällä jaetaan?

Ajattelen, että kyllä tästä hallituksen esityksestä jää sellainen käsitys, että kärkitavoit-teena on ikään kuin näitten sukupuolten tasa-arvotilastojen kaunistelu. Kuitenkin perhei-den tilanteet vaihtelevat, lapset ovat yksilöitä. Mielestäni olisi viisainta, että perheet saisi-vat itse valita, millä tavalla lastenhoidon järjestävät. [Pia Lohikoski: No hehän saavat!] Miksi perheiden omaan harkintakykyyn ei luoteta? — Ei tässä saada, eli ei äiti voi käyttää esimerkiksi koko tätä vanhempainvapaakautta. [Pia Lohikoski: Äitien kausi ei lyhene!] — Miksi ei olisi vanhemmille yhteistä kautta, jonka perhe voi jakaa ihan haluamallaan taval-la? Äiti käyttää vaikka koko kauden, tai isä käyttää koko kauden.

Mielestäni kiintiöittämispolitiikka ei ole oikea toimi isien kannustamiseen hoitoon. Sen sijaan pitäisi puuttua työelämän rakenteisiin ja vanhemmuuden kustannusten jakautumi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

seen. Meillä Suomessa on kyllä ongelmana myös se, että osapäivätyömahdollisuudet ovat heikommat ihan työelämän vuoksi. Jos vertaa vaikkapa Ruotsiin, niin siellä pienten lasten vanhemmat, sekä isät että äidit, tekevät enemmän osapäivätyötä. Eli ajattelen, että tässä hallituksen perhevapaaudistuksessa on, voi sanoa, kärkiprioriteetti ollut tällainen hyvin työvoimapolitiittinen tai ideologinen, kun sen tulisi olla perhepolitiittinen, lapsen edusta lähtevä. Naisten työmarkkina-asemaa ja palkkatasa-arvoa tulee parantaa mutta ei mielestäni näiden kiintiöiden kautta.

Nyt vielä lopuksi, arvoisa puhemies, haluan antaa kuitenkin kiitoksen siitä, että tässä säilyy lapsen näkökulmasta mahdollisuus kotihoitoon tarvittaessa aina sinne kolmeen vuoteen saakka. Samalla muistutan, että on erittäin tärkeää, että perheet voivat tehdä myös sen valinnan, että pienet lapset viedään päivähoitoon, koska perheiden ja lasten tilanteet ovat yksilöllisiä. Sen takia on tietenkin tärkeää, että myös varhaiskasvatuksen resurssit ovat riittävät.

Muistutan vielä siitä, että tämän viikon perjantaina vietetään vauvan päivää, ja juuri nämä pienet ihmeet olisi syytä palauttaa mieleen, kun tätä uudistusta käsittelemme. Eli emme tee perhepolitiikkaa työllisyys- tai tasa-arvotilastojen kaunistamiseksi vaan juuri näiden tulevaisuuden tekijöiden, meidän kaikkein tärkeimmän pääoman, parhaaksi. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja halutaanko asiasta käydä debattia? Ilmeisesti halutaan. Käynnistetään debatti. — Debatin aloittaa edustaja Viljanen.

17.30 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin täytyy kyllä kiittää hallitusta ja ministeri Sarkkista, että meillä on käsittelyssä nyt historiallisesti erittäin tärkeä uudistus. Perhevapaaudistuksella on monia vaikutuksia yhteiskunnan eri sektoreille ja erityisesti tietysti perheiden arkeen ja työelämään. Uudistus antaa ensimmäistä kertaa molemmille vanhemmille yhtäläiset oikeudet osallistua lapsen hoitoon. Se kohtelee erilaisia perheitä vihdoinkin yhdenvertaisesti ja tunnistaa perheiden monimuotoisuuden. Uudistus kannustaa lapsen molempia vanhempia pitämään vanhempainvapaita. Nykyään on kovin yleistä, että vapaita pitävät suurimmaksi osaksi äidit, ja työnantajavaikutuksetkin ovat siksi suuremmat naisvaltaisilla aloilla. Isän oman vapaakiintiön kasvattaminen on yhteiskunnalta vahva viesti perheille ja työpaikoille siitä, että hoivavastuu ja hoivaoikeus kuuluvat myös isälle. Uudistus tukee myös asenneilmapiirin muutosta. Perhevapaaudistus antaa työkaluja siihen, että vanhemmat ovat tasa-arvoisemmassa asemassa, ja on toivottavaakin, että vapaita pitävät lapsen molemmat vanhemmat.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Grahn-Laasonen.

17.31 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus on ajanut pitkään eduskunnassa tasa-arvoa lisäävää perhevapaaudistusta. Me haluamme edistää uudistuksella perheiden parempaa arkea, yhdenvertaisuutta, työelämän ja vanhemmuuden tasa-arvoa ja lasten oikeutta osallistua varhaiskasvatukseen.

Tässä hallituksen esityksessä on paljon hyviä elementtejä, joita kannatamme lämmöllä, mutta tasa-arvon näkökulmasta uudistus on valitettavasti vesittynyt pahan kerran matkan varrella. Tasa-arvo ei etene, ja uudistus saattaa asiantuntijoiden mukaan jopa heikentää työllisyyttä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

Haluan kysyä hallitukselta ja ministeriltä: miksi hallitus jätti käyttämättä ainutlaatuisen tilaisuuden edistää tasa-arvoa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rantanen, Mari.

17.31 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuen tässä edustaja Räsänen ajatusta siitä, että perheillä pitää olla valinnanvapaus. Jostain syystä tuntuu, että tämä hallitus mielellään puuttuu siihen, miten me liikumme, mitä me syömme, mitä me ajattelemme, ja nyt sitten vielä siihen, kuinka me hoidamme lapsemme. Uskoisin, että suomalaiset osaavat itse siellä perheessä määritellä, mikä juuri heidän perheelleen ja heidän lapselleen on kaikista parasta. Se on tässä kyllä erinomaisen ikävää, että hallitus menee sorkkimaan tännekin.

Ihan pahimmat terminologiset asiat eivät kuitenkaan onneksi tulleet tähän esitykseen, mutta kyllä hämmästelen tätä raskausrahaa ja erityisraskausrahaa. Minusta tämä termi on tympeä. Eritoten kun tässä lakiesityksessä kerrotaan, että tämä maksetaan tulevalle äidille, niin miksi siitä ei voida sitten puhua niin, että se on äitiyspäiväraha, jos sitä tulevalle äidille maksetaan? [Puhemies koputtaa] Mutta onneksi tässä ihan pahimmat ylilyönnit kuitenkin ilmeisesti vältettiin [Puhemies koputtaa] — kiitos siitä. [Jussi Saramo: No on teillä ongelma!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kemppi.

17.33 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän lämpimästi, että olemme vihdoinkin saaneet perhevapaa uudistuksen eduskuntaan. Tämä on merkittävä rakenteellinen uudistus koko Suomelle. Ja kiitos, että tätä viedään eteenpäin perheet edellä, ei työelämä edellä, kuten tästäkin keskustelusta on paikoin kuulunut.

Olen vakuuttunut siitä, että hallituksen perhevapaa uudistus tuo perheiden arjen tähän päivään, ja tämä malli turvaa myös lapsiperheiden talouden nykytilannetta paremmin. Mallissa lisätään joustoja, se oli keskustalle äärimmäisen tärkeä asia. Esimerkiksi yhden vanhemman perheessä vanhempi saa käyttää kaikki kiintiöt.

Me keskustalaiset emme tingi kotihoitoa tuesta. Se säilyy tässä uudistuksessa nykyisellään. Se on myös perheiden toive ja valinta monessa kohtaa.

Parasta mallissa on isien osuuden kasvattaminen, ja siitä olen erittäin ylpeä, että se on tässä huomioitu voimakkaasti.

Tämä uudistus on lasten tarpeista lähtevä arvovalinta, ei työllisyyspoliittinen kiristyskeino perheille. Näen erittäin tärkeänä, [Puhemies koputtaa] että sitä viedään sellaisenaan eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lohikoski.

17.34 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perhevapaa uudistus on merkittävä tasa-arvoteko ja edistysaskel kohti tasa-arvoisempaa vanhemmuutta, kun isille kiintiöidyt perhevapaat lisääntyvät olennaisesti aiemmasta. Tästä suuri kiitos hallitukselle ja ministereille Pekonen ja Sarkkinen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

Kenenkään vapaa ei tässä mallissa lyhene. Ei mikään nykyisistä hallituspuolueista ole myöskään äitien vapaita ollut lyhentämässä, toisin kuin täällä väitettiin. Olin itse hallitusneuvotteluissa neuvottelemassa, ja ihmettelen moista väitettä.

Perheiden valinnan ja joustojen mahdollisuuksia tässä lisätään. Tämä uudistus on erittäin tervetullut ja tarpeellinen sukupuolten välisen tasa-arvon kannalta, ja se myös lisää lasten ja perheiden hyvinvointia. Työelämän tasa-arvoa tämä parantaa parantamalla nuorten naisten asemaa työelämässä, sillä odotettavissa on, että isyysvapaiden käyttö kasvaa perhevapaaudistuksen myötä. Aina kun isille kiintiöityä osuutta on kasvatettu, yhä suurempi osa isistä on käyttänyt perhevapaita.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rehn-Kivi.

17.35 **Veronica Rehn-Kivi r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Det här förslaget är ett viktigt steg för att modernisera vårt familjeledighetssystem. Den största utmaningen har varit att få papporna att ta ut familjeledigheter och aktivare del i barnets uppväxt. Den här reformen utgör en stark morot i rätt riktning, men utöver lagen behövs en attitydförändring i samhället och framför allt på arbetsmarknaden.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä on pitkään ajanut perhevapaaudistusta. Lapsipolitiikkaan on tärkeää investoida. Tämä tosin ei ole meidän ehdottamamme 6+6+6-malli, mutta tämä ehdotus on tasapainoinen askel oikeaan suuntaan. [Pia Lohikoski: Juuri näin!]

Suomalaisten isien on jo korkea aika kuroa eroa kiinni pohjoismaisiin veljiinsä vanhempainvapaan käytössä. Tasa-arvoinen vanhemmuus edistää lapsen oikeuksia ja isien mahdollisuutta osallistua perhe-elämään ja on pitkällä tähtäimellä myös tasa-arvoa edistävä työelämässä.

Förslaget beaktar mångfalden inom familjer, vilket är viktigt. Alla barn ska behandlas jämlikt oavsett familjeform.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kari, Emma.

17.36 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kiittää ministeri Sarkkista tämän tärkeän tärkeän perhe- ja tasa-arvouudistuksen esittelystä. Vihreät on ajanut perhevapaaudistusta pitkään. Tämä täällä esitelty uudistus ei ole täydellinen, mutta kyllä se on historiallinen askel oikeaan suuntaan. Vihdoin tunnustetaan se, että isällä on yhtä suuri oikeus aikaan lapsensa kanssa kuin äidillä.

Toisin kuin joistain puheenvuoroista voisi täällä ymmärtää, perheiden valinnanvapautta ei vähennetä nykytilaan verrattuna mitenkään. Uudistuksen jälkeenkin vanhemmat voivat luovuttaa vanhempainvapaapäiviään toisilleen ihan perheen oman tilanteen mukaan. Äideiltä uudistus ei ota mitään pois — ei mitään — mutta sen sijaan isien asemaa ja isien oikeuksia omiin lapsiinsa ja siihen tärkeään aikaan omien lastensa kanssa parannetaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sarkomaa.

17.37 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perhevapaaudistus on tämän eduskuntakauden tärkeimpiä uudistuksia. Kokoomus pitää tätä hyvin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

tärkeänä. On tervetullutta, että tässä tulee lisää joustoja perheelle ja erilaisten perheiden asema tunnustetaan.

Mutta todella iso pettymys on se, että tämä tuli vesitettyä. Tässä on tosi vakavia valuvikoja. Yksi on se, että uudistus ei sisällä vaikuttavia kannusteita tasata hoitovastuuta eikä etenkin vanhemmuuden kustannuksia. Lausuntokierroksen palautehan oli tyly. Siinä todettiin, että esitys ei lopulta juurikaan lisää isien perhevapaiden käyttöä. Tämä tarkoittaa sitä, että tasa-arvotavoitteet jäävät hyvin kauaksi. Niin kauan kuin äidistä aiheutuu enemmän kustannuksia kuin isistä, jatkuu naisten syrjintä työmarkkinoilla. Ei todellakaan ole tätä päivää, että ylläpidämme järjestelmiä, jotka suosivat miesten palkkaamista ja edistävät naisten syrjintää.

Kysynkin nyt vielä hallitukselta: Miksi tämä asia jätettiin korjaamatta? Miksi tämä esitys tältä osin jätettiin torsoksi ja sallitaan se, että jatkossa sukupuoli on miehelle bonus ja naiselle riski? Mehän tarvitsemme työelämässä naiset ja miehet [Puhemies koputtaa] ja vanhemmuudessa isät ja äidit.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mattila.

17.38 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän ministereitä Sarkkinen ja Pekonen tämän merkittävän uudistuksen valmistelusta. Keskustan ryhmälle oli tärkeää, että kotihoidon tukea ei saa heikentää. Perheillä täytyy säilyä oikeus tehdä itse valinta, mikä hoitomuoto sopii juuri heidän perheelleen. Perheet ja niiden tarpeet ovat erilaisia. Mitä paremmin ne pystytään huomioimaan, sitä paremmin voivat perheet — ja yksilöt perheyksikön sisällä. On äitejä, jotka haluavat pian vauvalomalta työelämään, ja on isiä, jotka pysähtyvät mielellään omalta urapolulta hoitamaan pienokaista niin pitkään kuin se lakisääteisesti ja taloudellisesti on mahdollista. Pitää myös kunnioittaa perinteisempää mallia, jossa äiti kantaa päävastuun pienokaisen hoidosta ja haluaa käyttää kotona hoitamiseen koko sen ajan, mikä lain puitteissa on mahdollista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Saramo.

17.39 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä perhevapaauudistus on suurimpia ja mielestäni parhaiten toteutettuja rakenteellisia uudistuksia pitkiin, pitkiin aikoihin, ja toivon todella, että tämä saa ansaitsemansa huomion, vaikka nyt täällä ollaankin illalla keskustelemassa. Pidän todella arvokkaana, että erityisesti meidän isien mahdollisuuksia olla lasten kanssa tuetaan ja lisätään siten tasa-arvoa. Uskon, että tällä uudistuksella on hyviä vaikutuksia pitkälle tulevaisuuteen.

Suuri kiitos siis — paitsi ministeri Sarkkinen, joka lakiesitykset meille tuo — etenkin ministerinä valtavan hienon työn, urakan, tässä tehneelle Aino-Kaisa Pekoselle, jonka suuren työn seurausta ja lopputulosta nämä lakimuutokset ovat.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sirén.

17.40 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä todellakin on perheiden kannalta erittäin tärkeä uudistus, jota kokoomus on pitkään edistänyt ja jossa kokoomusnaiset ovat olleet aloitteellisia ja aktiivisia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

Hallitus asetti tälle uudistukselle aivan erinomaiset tavoitteet, joiden kanssa on helppoa olla samaa mieltä. Esitys tuo joitakin positiivisia edistysaskeleita, joita kyllä kannatamme: lisätään joiltakin osin joustoa ja huomioidaan erilaisia perheitä hieman paremmin, joskin niiltäkin osin edelleen parannettavaa jää.

Kokonaisuuden kannalta valitettavasti tämä hallituksen esitys on kuitenkin pettymys ja hieman kunnianhimoton. Kysymys kuuluu: miksi hallitus ei kuullut niitä asiantuntijoiden esityksiä ja viestejä, joissa olisi tarjottu ratkaisuja siihen, millä tavalla aidosti hoivavastuuta ja vanhemmuuden kustannuksia tasattaisiin ja näin otettaisiin [Puhemies koputtaa] merkittävämpi askel tasa-arvon suuntaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

17.42 **Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasia on se, että tämä on erittäin suuri perhepoliittinen tulevaisuusteko. En millään saa kiinni niistä muutamista moitteista, ettei perheille olisi tässä kohtaa lisätty valinnanvapautta. Uudistus parantaa merkittävästi perheiden valinnanmahdollisuuksia. Siis yhteiskunta ei tule tämän uudistuksen myötä kuiskuttelemaan kenenkään eikä minkään perheen korvaan, kuinka kuuluu tehdä, vaan lapsenhoito ja sen tavat ratkaistaan perheen sisällä ja omassa keittiössä.

En myöskään löydä mitään moitittavaa siitä, että meidän isien kiintiöitä lisätään ottamatta äideiltä pois. Henkilökohtaisesti kiitän syvästi hallitusta tämän perhevapaaudistuksen erinomaisesta valmistelusta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hänninen.

17.43 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt voisi sanoa, että vihdoin. Kiitoksia hallitukselle, kiitoksia edelliselle ministerille ministeri Pekoselle ja kiitoksia ministeri Sarkkiselle siitä, että toitte yhden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta merkityksellisesti parantavan perhevapaaudistuksen tähän saliin. Tämä uudistus huomioi myös perheiden monimuotoisuuden, mikä on äärimmäisen tärkeää. Tämä parantaa lapsiperheiden toimeentuloa ja tukee lapsiperheystävällisyyttä. Kiitos siitä.

Tämä uudistus mahdollistaa nykyistä paremmin perhevapaiden joustavamman ja tasa-arvoisemman käyttämisen. 2020 peräti 89 prosenttia vanhempainpäivärahojen käyttäjistä oli naisia ja vain 11 prosenttia miehiä. Eli ei kyllä ole tasa-arvo toteutunut perhevapaiden käyttämisessä, mutta tämä uudistus mahdollistaa ja antaa myös isille mahdollisuuden viettää enemmän sitä tärkeää aikaa oman pienen lapsensa kanssa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hopsu.

17.44 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on myös täällä muutama tilasto. Naiset käyttävät valtaosan, noin 89 prosenttia, kaikista vanhempainvaipaista. Kotihoidon tuella olevien naisten osuus oli tätäkin suurempi: vain 8 prosenttia kotihoidon tuen saajista oli miehiä. Ja yhäkin naisen euro on vain 84 senttiä ja eläke-euro vielä pienempi, 79 senttiä. Vanhempainrahopäivistä naiset käyttivät 98 prosenttia. Eli kyllä tilastotietojen valossa kaikkien tässä salissa pitää olla yksimielisiä siitä, että kannustimia isille tarvitaan. Se vaatii kulttuurinmuutosta myös, mutta tässä on nyt kiintiö, jossa luovut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

tamaton osuus on neljä kuukautta isälle jäädä hoitamaan lasta, ja toivotaan, että tämä kannustin auttaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

17.45 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä uudistus sisältää myös uuden omaishoitovapaan, ja myös tätä pidän äärimmäisen tärkeänä, eli oikeuden viiteen palkattomaan vapaapäivään sairaan läheisen hoitamiseksi ja huolehtimiseksi, ja tämä on merkittävä parannus nykyiseen tilanteeseen. Työntekijällä on oikeus vastaavaan vapaaseen myös silloin, kun läheinen on saattohoidossa: on mahdollista olla kuolevan läheisen vierellä, hoitaa häntä viime hetket, jättää jäähyväisiä.

Tämä on erittäin arvokas ja syvästi inhimillinen uudistus. Lakiesitys on kaikinensa erittäin kannatettava.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman.

17.46 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perhevapaaudistus on tarpeellinen, mutta valitettavasti hallituksen ehdotus jää vaatimattomaksi viilaukseksi. Hyvää siinä on toki muun muassa se, että ansiosidonnaisen osuus vapaista pitenee. Kuitenkin varsinaiset konkreettiset kannustimet ja vaikuttavammat rakenteelliset uudistukset jäävät edelleen puuttumaan. Nyt olisi ollut mahdollisuus uudistaa perhevapaat kunnianhimoisesti kokonaisuutena näiden nyt esitettyjen pienten viilausten sijaan.

Konkreettiset ratkaisut puuttuvat muun muassa seuraaviin suuriin kysymyksiin ja niihin haasteisiin, jotka olivat tämän uudistuksen taustalla: Miten isiä todellisuudessa kannustetaan käyttämään perhevapaita nykyistä enemmän? Merkittävä osa niistä vapaista, jotka nytkin ovat isille mahdollisia, jäävät [Puhemies koputtaa] käyttämättä. Miten tasataan vanhemmuuden kustannuksia? [Puhemies koputtaa] Miten parannetaan naisten työmarkkina-asemaa? Näihin kysymyksiin tämä uudistus ei valitettavasti vastaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Huttunen ja Räsänen, ja heidän jälkeensä ministeri. — Edustaja Huttunen, olkaa hyvä.

17.47 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Valitettavan usein perhepoliittista keskustelua käydään vain työelämän ja talouden näkökulmasta, ja perheiden toiveet ja arki unohtuvat. Samanaikaisesti sitten Suomessa ihmetellään, miksi syntyvien lasten määrä on laskenut tai minkä takia perhe perustetaan yhä myöhemmällä iällä.

Perheiden asemaa parantava perhevapaaudistus on ollut keskustan tavoite jo pitkään. Perhevapaiden uudistaminen itse asiassa oli meillä yksi kynnyskysymys hallitusneuvotteluissa vuonna 2019. Tavoitteemme oli, että hoivan tasa-arvoa ja isien mahdollisuutta hoitaa lasta kotona tulee lisätä, mutta tämä tulee toteuttaa niin, että äitien perhevapaita ei lyhennetä. Keskustan keskeisenä vaatimuksena oli myös, että kotihoidon tukea ei leikata. Vanhemmilla on oltava mahdollisuus hoitaa lasta kotona ensimmäiset kolme vuotta. Keskustan tavoite oli myös, että uudistuksen on otettava nykyistä paremmin huomioon yrityjyyden eri muodot sekä kannusteet osa-aikatyöhön. Lastenhoito ja osittainen työssäkäynti on voitava yhdistää nykyistä paremmin perhe-elämään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

Perhevapaauudistus ei ole vain työllisyysteko, tämä on arvovalinta. Haluan kiittää lämpimästi ministeriä ja hallitusta tästä esityksestä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Räsänen.

17.48 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tätä keskustelua on kuunnellut, niin olen vielä aiempaakin kiitollisempi siitä, että tällaiseen kompromissiin on hallituksen sisällä päädytty, koska paineita on selvästikin ollut — esimerkiksi kokoomusopposition taholta — myös siihen, että tästä järjestelmästä olisi tullut vieläkin tiukempi. Eli on hyvä, että tässä on kuitenkin tätä perhe- ja lapsinäkökulmaa pidetty esillä.

Mutta kiinnitän huomiota siihen, että kyllä tässä nämä kiintiöt silti edelleen ovat melko jäykät. Eli siis molemmilla vanhemmilla on oikeus 160:een vanhempainpäivärahaan. He voivat luovuttaa toiselle vanhemmalle 63 päivää, mutta suurin osa näistä päivistä on sellaisia, joita ei voi luovuttaa. Eli ne on ikään kuin pakkokiintiöitytetty, ja mielestäni tältäkin osin olisi voitu enemmän huomioida se perheiden valinnanvapaus, että annettaisiin [Puhemies koputtaa] äitien ja isien itse päättää, millä tavalla näitä jaetaan. Se on mahdollisuuksien tasa-arvoa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Sarkkinen, 3 minuuttia.

17.49 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Arvoisa rouva puhemies! Perheet saavat valita, ja joustavuutta lisätään. Ketään ei pakoteta jäämään kotiin lapsensa kanssa. Uskon kuitenkin, että entistä useampi isä haluaa kantaa hoivavastuuta ja olla myös kotona pidempiä perhevapaajaksoja lapsensa kanssa. Kiintiöiden kasvatuksella on kokemusten mukaan merkitystä perhevapaiden tasa-arvon lisäämisessä. Se nähdään Suomessa edellisistä uudistuksista; kun isille tarkoitettuja kiintiöitä on kasvatettu, vapaiden käyttö on lisääntynyt. Se nähdään myös muista maista.

Ketään ei siis pakoteta jäämään kotiin, ja äidille mahdollinen ansiosidonnainen perhevapaajakso ei lyhene. Kuitenkin vaikka perheessä luovutettaisiin maksimimäärä kiintiöpäivistä toiselle, silti se luovuttamaton kiintiö isälle kasvaisi 54 päivästä 97 päivään eli lähes tuplaantuisi. Aiempien kokemusten valossa voimme siis odottaa, että isien käyttämien perhevapaajaksojen mitta tulee kasvamaan.

Se, että molemmilla vanhemmilla on yhtäläinen perhevapaajakso, antaa myös viestin tasa-arvoisesta vanhemmuudesta koko yhteiskuntaan ja työelämään. Kuitenkin perhe voi edelleen tehdä ratkaisut omasta näkökulmastaan. Se, että molemmilla vanhemmilla on yhtäläinen ja yhtä pitkä perhevapaajakso, lähettää työnantajille sen viestin, että myös isät voivat yhtä lailla jäädä pitkille perhevapaalle. Näin myös naisten kohtaama raskaus- ja perhevapaasyrjintä voi vähentyä ja palkkatasa-arvo ja eläketasa-arvo voi pitkällä tähtäimellä parantua.

Joustavuuden lisääminen on myös keskeinen keino kannustaa ja mahdollistaa isille perhevapaiden nykyistä vahvempaa käyttöä, ja se auttaa esimerkiksi yrittäjäperheitä aivan konkreettisella tavalla. Myös puolikkaiden päivien käyttäminen ja osa-aikatyön yhteensovittaminen on jatkossa nykyistä helpompaa.

Joustavuuden lisäksi huomioidaan myös erilaiset perheet. Tiedämme, että nykyään perheet ovat moninaisia, ja se tässä huomioidaan. Järjestelmä tuodaan nykyaikaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

Toistan vielä, että tämä on perhevapaaudistus, joka tehdään perheiden ja lasten lähtökohdista. Tämä ei lähtökohtaisesti ole työllisyysuudistus, ja arvioiden mukaan työllisyysvaikutukset ovat melko neutraalit.

Uudistuksen vaikutukset riippuvat lopulta kuitenkin käyttäytymismuutoksista. Sen takia tällä toimeenpanolla on erittäin iso merkitys. Me tarvitaan jalkauttamista työelämässä, varhaiskasvatuksessa, neuvoloissa.

Tämä uudistus on merkittävä askel eteenpäin, joka modernisoi tätä järjestelmää, ja minä kyllä en sanoisi, että tämä on pieni uudistus. Kyllä tämä on erittäin iso, valtava, rakenteellinen uudistus.

Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, kotihoidon tukea ei muuteta tai rajata, mutta tarve käyttää kotihoidon tukea voi vähentyä, [Puhemies koputtaa] kun perheille mahdolliset ansiosidonnaiset päivät lisääntyvät ja näin perheiden toimeentulo vahvistuu [Puhemies koputtaa] ja tarve kotihoidon tuen käytölle vähenee.

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme puhujalistaan. — Edustaja Kari, Emma.

17.53 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Sarkkiselle. Kuten debatin aikana totesin, vihreät ovat ajaneet Suomen perhevapaiden uudistamista jo pitkään.

Tämä uudistus, joka meillä on käsittelyssä, ei missään nimessä ole täydellinen, mutta vihdoin oli hallitus, joka pystyi uudistuksen tekemään. Tämä uudistus on valtavan tärkeä edistysaskel perhe-elämän tasa-arvossa.

Me haluttiin vahvistaa isien oikeuksia, parantaa naisten asemaa työmarkkinoilla. Me haluttiin parantaa monimuotoisten perheiden asemaa ja vahvistaa erilaisten perheiden oikeuksia. Nyt näin tehdään.

Arvoisa puhemies! Saan aika usein viestejä isiltä, jotka kertovat, millaisia asenteita he ovat joutuneet kohtaamaan työpaikalla, kun he haluavat jäädä kotiin pienen lapsen kanssa. Suhtautuminen tuntuu aika valitettavan usein olevan sellainen, että kyllä pari viikkoa lapsen syntymän jälkeen kotona on ihan ok mutta muu ei.

On aika selvää, että ei ole helppoa olla se työpaikan ensimmäinen mies, joka jää pienen lapsen kanssa kotiin. Ei kyse ole siitä, että suomalaiset isät haluaisivat jotenkin vähemmän viettää aikaa lastensa kanssa kuin isät muissa Pohjoismaissa, kyse on siitä, että isiä ei edelleenkään Suomessa nähdä yhdenvertaisina vanhempina.

Tällä hetkellä joka viides suomalainen isä ei pidä lainkaan perhevapaita. Vain alle puolet isistä jää kotiin kahdestaan lapsen kanssa vanhempainvapaalle. Tämä uudistus kertoo sen, että isällä on aivan yhtä suuri oikeus aikaan pienen lapsen kanssa kuin äidilläkin, ja tämä uudistus kertoo sen, että isien merkitys vihdoin tunnustetaan. Perheiden valinnanvapautta ei vähennetä, joustavuutta lisätään. Äideiltä ei oteta mitään pois, mutta lähtökohta on isän yhtäläinen oikeus rakentaa sitä elämän tärkeintä suhdetta siihen omaan lapseen. Ja tutkimuksista me tiedämme, että mitä enemmän toiselle vanhemmalle kiintiöitetään perhevapaita, sitä enemmän he ovat kotona hoitamassa lasta. Ja minä en ole ainakaan itse koskaan kuullut yhdenkään lapsen kanssa kotiin jääneen isän katuneen tätä päätöstä, ja tämä uudistus tukee isien vanhemmuutta.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen tarkoitus on myös parantaa naisten asemaa työmarkkinoilla. Naiset kohtaavat edelleen syrjintää perheen perustamisen takia. Nuoren naisen palkkaaminen nähdään riskinä, pätkätyöt kasaantuvat, työurat pirstoutuvat, palkkakehitys laahaa jäljessä, ja eläkkeelle jäädessään suomalaisen naisen euro on alle 80 senttiä. Yhden-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

kään nuoren naisen ei pitäisi joutua miettimään töitä hakiessaan sitä, onko hän ikänsä tai sukupuolensa takia riski, jonka vuoksi hänet saatetaan jättää palkkaamatta. Myös tämän takia tämä uudistus on niin tärkeä.

Arvoisa puhemies! Tämän päivän Suomessa joka kolmas perhe on jotain muuta kuin perinteinen ydinperhe. Perheet ovat myös yhden vanhemman perheitä, adoptioperheitä, uusperheitä, sateenkaariperheitä, apilaperheitä, lapsikuolemaperheitä, kaksos- tai kolmosperheitä ja sijaisperheitä. Nämä perheet ovat olemassa, ja näiden lakien on oltava heitä kaikkia varten.

Tämän uudistuksen lähtökohtana on, että se kohtelee kaikkia perheitä yhdenvertaisesti. Tämän takia on myös tärkeätä, että lainsäädännössä käytetään selkeitä termejä, jotka eivät jätä ketään ulkopuolelle. Siksi on hyvä, että äitiys- ja isyysrahaermeistä luovutaan ja jatkossa puhutaan vanhempainrahasta ja raskausrahasta. Jokainen äiti on edelleen äiti, jokainen isä on edelleen isä, ja jokainen lapsi on edelleen rakas.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus vie meitä kohti yhdenvertaisempaa vanhemmuutta ja tasa-arvoisempaa Suomea. Pitkällä tähtäimellä me vihreät kuitenkin nähdään, että muutoksia tarvitaan lisää. Me kannatetaan 6+6+6-mallia, joka pidentäisi vanhempainvapaakauden 18 kuukauden pituiseksi. On tärkeää, että me yhdessä etsimme rohkeasti erilaisia keinoja helpottaa lapsiperheiden arkea, parantaa tasa-arvon toteutumista ja huomioida kaikenlaiset perheet. Mutta kyllä tämä nyt tehty ja esitetty uudistus on aivan valtavan tärkeä ja iso askel oikeaan suuntaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Näin etukäteen varattu 45 minuuttia on kulutettu, ja keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.59.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.22.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä. — Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Kinnunen, Mikko on paikalla.

20.22 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa puhemies! Lapsissa on tulevaisuus. Meidän kannattaa rakentaa Suomesta maailman lapsi- ja perheystävällisin maa. Perhevapaaudistus on vahva askel lapsiperheiden auttamisessa.

Suomeen on syntynyt menneenä vuosikymmenenä vähän lapsia. Syntyvyystilasto on ollut synkkää luettavaa. Meitä on vaivannut ilmapiiri, jossa lapsen saaminen on saatettu nähdä enemmän taakkana kuin lahjana. Toki kaikki eivät ole saaneet lasta, vaikka ovat halunneet.

Tarvitsemme maahamme lapsimyönteistä ilmapiiriä ja viestiä siitä, että lapsiperheitä halutaan auttaa ja tukea. Sellainen viesti oli esimerkiksi toisen asteen koulutuksen muuttuminen maksuttomaksi. Se on suuri tuki perheille. Syntyvyys lähti koronavuoden aikana hie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

noiseen nousuun, vaikka edelleen olemme selkeästi alemmalla tasolla kuin vuosikymmen sitten. Näkymä on kuitenkin rohkaiseva. Olemme ottaneet askelia oikeaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Jo pitkään on ollut selvää, että tarvitsemme perhevapaaudistuksen. Viime kaudellakin sitä yritettiin. Keskusta ei tuolloin hyväksynyt perheiden tukien leikkauksia. Nyt uudistus alkaa toteutua. Tämä on hieno hetki. Uudistuksen tavoitteena on edistää lapsen oikeutta molempiin vanhempiinsa ja lisätä lasten ja perheiden hyvinvointia. Molemmilla vanhemmilla on joustava mahdollisuus hoitaa vauvaa ja pientä lasta.

Keskustan kanta on se, että tämä uudistus saa maksaa. Perheiden hyvinvoinnista huolehtiminen ei ole meille työllisyysteko vaan se on arvovalinta. Suomesta tehdään yhä lapsiystävällisempi. Uudistus vaikuttaa moneen lakiin, joita nyt käsittelemme. Iloitsen siitä, että keskustalle tärkeät asiat toteutuvat. Isät saavat lisää, mutta äideiltä ei leikata pois. Isä saa mahdollisuuden olla vauvan kanssa. Vanhempainrahapäivien kokonaismäärä lisääntyy. Kotihoidon tuki säilyy, samoin yksityisen hoidon tuki, jota omakin perheeni käytti vuosia sitten. Arvostamme uudistuksessa perheiden valinnanvapautta.

Arvoisa puhemies! Uskon, että perhevapaaudistus tuo mukanaan kaivattua joustavuutta perheiden elämään. Kun työn ja perheen yhteensovittaminen helpottuu, tällä voi olla myönteisiä vaikutuksia myös työllisyyteen. On hyvä asia, että isät ja äidit jakavat vapaitaan yhä tasa-arvoisemmin. Vanhempia ei tule kuitenkaan pakottaa päivien jakamiseen, perheiden tilanteet ovat kovin erilaisia. Jokainen perhe tehköön päätöksensä itse keittiön pöydän ääressä.

Nyt toteutettavassa mallissa äidille ja isälle on merkitty yhtä monta vanhempainrahapäivää, mutta vanhemmat voivat luovuttaa omia päiviään toisille. Jos isä luovuttaa maksimimäärän päiviä äidille, äidin vapaan aika ei lyhene nykyisestä. Vanhemmat voivat vuorotella keskenään lapsen hoidossa. Tämä oli itselle tärkeä asia. Oman joustonsa tuo myös se, että vanhempainvapaan jaksoista voi neuvotella ja sopia työnantajan kanssa. Vanhempainrahaa voi hakea myös osittain, puolikkaana, jos tekee vaikka osa-aikatyötä.

Toteutuessaan uudistus huomioi erilaiset perheet ja perheiden erilaiset tilanteet aiempaa paremmin. Jos perheeseen syntyy kaksoset tai kolmoset, vanhempainrahapäivien määrä kasvaa. Uudistus huomioi myös sellaiset tilanteet, joissa kahden vuoden sisään perheeseen syntyy useampia lapsia. Tällöin vanhempien olisi mahdollista olla yhtä aikaa rajoituksetta vanhempainrahalla hoitamassa lapsia siten, että vanhemmat saavat vanhempainrahaa eri lasten perusteella. Nämä kaikki ovat hyviä askelia joustavan, perheystävällisen Suomen rakentamisessa.

Lakiesitys on kokonaisuutena kannatettava.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Mattila.

20.28 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Keskusta on varsin tyytyväinen hallituksen esitykseen siitä, miten vauvan syntymän jälkeinen hoiva- ja hoitovastuu halutaan jakaa vanhempien kesken. Keskustan tavoite perhevapaaudistuksessa oli se, että sen pitää olla parannus eikä heikennys nykytilanteeseen nähden. Myös meistä oli tärkeää edistää äidin ja isän tasa-arvoa sekä kasvattaa isien hoivavastuuta ja perhevapaaetuuksia. Tämä ei kuitenkaan saanut tapahtua leikkaamalla äideiltä. Ryhmällemme oli tärkeää, että kotihoidon tukea ei saa heikentää.

Perheillä täytyy säilyä oikeus tehdä itse valinta, mikä hoitomuoto sopii juuri heidän perheelleen. Perheet ja niiden tarpeet ovat erilaisia. Mitä paremmin ne pystytään huomioi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

maan, sitä paremmin voivat perheet ja yksilöt perheyksikön sisällä. On äitejä, jotka haluavat pian vauvalomalta työelämään, ja on isä, jotka pysähtyvät mielellään omalta urapolulta hoitamaan pienokaista niin pitkään kuin se lakisääteisesti ja taloudellisesti on mahdollista. Pitää toisaalta myös kunnioittaa perinteisempää mallia, jossa äiti kantaa päävastuun pienokaisen hoidosta ja haluaa käyttää kotona hoitamiseen koko sen ajan, mikä lain puitteissa on mahdollista.

Oma koti ja oman vanhemman hoito ovat lapsen kaikkein parhainta hoitoa muita hoitomuotoja yhtään vähättelemättä. Päinvastoin, meillä Suomessa on todella laadukas varhaiskasvatusjärjestelmä.

Sitten kun perhevapaaudistus etenee aina laiksi ja pykäliksi asti, on aiemmin penseästi isyys- ja vanhempainvapaiden käyttöön suhtautuneiden työnantajienkin vain taivuttava vääjäämättömän edessä. Isät voivat varsin hyvin olla hetken pois työelämästä, sillä aikuisten oikeasti kukaan ei ole siellä korvaamaton. Sen sijaan kotona vietetty aika pienokaisen kanssa on ainutlaatuista aikaa, joka vahvistaa elämän pituisen suhteen isän ja lapsen välille. Tätä aikaa ei voi korvata mikään.

Parhaat työpaikat ovatkin olleet jo nyt sellaisia, että miespuolinen johtaja on näyttänyt aitoja, perheitä arvostavia arvoja jäämällä itse hoitovapaalle. Näissä työyhteisöissä isien puheissa puhutaan lapsista ja heidän asioistaan. Arjen asioita miesporukoissa jaettaessa myös isyys vahvistuu ja on luonteva osa henkilön persoonaa.

Nykyiset isoisät ovat siinä iässä, että työelämän kiinnostavimmat vaiheet alkavat olla takana ja voi keskittyä vaikka isoisän mukaviin tehtäviin, jos sellainen ilo elämällä on tarjota. Monet heistä saattavat harmitella, etteivät aikoinaan olleet enemmän lastensa kanssa, kun nämä olivat pieniä. Syitä oli varmasti monia. Menneinä vuosikymmeninä miehen rooli koti-isänä oli radikaali ajatus sekä työnantajan että ajan mieskuvan näkökulmasta mutta usein myös pois suljettu vaihtoehto taloudellisesta näkökulmasta katsoen. Isät yleensä tietnasivat enemmän, joten raha myös ratkaisi tämän kysymyksen.

Siksi perhevapaaudistus onkin toivottu, historiallinen uudistus, koska se tulee pitämällä ajanjaksolla edistämään miesten ja naisten välistä palkka- ja työeläketasa-arvoa. Nyt otetaan askel kohti tasa-arvoisempaa työelämää, jossa vanhemmuudesta johtuvat kustannukset jakaantuvat tasaisemmin äidin ja isän välillä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Holopainen, Mari.

20.31 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tämä on hieno uudistus, ja on mahtavaa, että tämä on vihdoinkin saatu eteenpäin tällä hallituskaudella. Totta kai tässäkin olisi kehittämistä, mutta voimme olla tyytyväisiä, että tämä vaikuttaa tulevien vanhempien oikeuksiin.

Ansiosidonnaiset perhevapaat kasvavat, niiden määrä lisääntyy 43 päivällä. Molemmilla vanhemmilla on oikeus käyttää 6,5 kuukautta, ja toiselle voi luovuttaa 2,5 kuukautta näistä omista kiintiövapaistaan. Yksinhuoltaja voi käyttää kaikki vapaat.

Tällä hetkellä naiset käyttävät valtaosan perhevapaista, esimerkiksi kotihoidon tuesta 90 prosenttia, ja tämä tietysti heikentää nuorten naisten työmarkkina-asemaa ja toimeentuloa sekä lyhyellä että pitkällä tähtäimellä eläkkeelle asti. Suomalaisvanhemmat kuuluvat tutkitusti maailman uupuneimpien joukkoon, ja syntyvyys aleni 2010-luvulla jopa neljänneksellä ja erkaantui muiden Pohjoismaiden kehityksestä. Entuudestaan korkea lapsettomien osuus joko omana tai ei-toivottuna valintana on kasvanut nopeasti. Väestöliiton mukaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

lastensaantia lykätään tai siitä luovutaan johtuen muun muassa työsuhteesta, taloudellisesta pärjäämisestä, omasta jaksamisesta tai parisuhteesta koetun epävarmuuden vuoksi. Pysäyttävää on, että Suomessa syntyy vähemmän lapsia kuin ihmiset itse toivovat. Suomen tulisi olla perhe- ja lapsimyönteisempi yhteiskunta, ja tämä uudistus on yksi keino tällä tiellä.

Valmistelemamme perhevapauudistus tulee siis vihdoin edistämään perhevapaiden taseisempaa jakautumista ja tasa-arvoa työmarkkinoilla, kun isien tai toisen vanhemman kiintiö ansiosidonnaisista vapaista pitenee. Metatyötä tekevät naiset hoitavat syntymäpäiviä, varaavat harrastuksia, pyörittävät vanhempainyhdistyksiä ja lastenvaatekirppareita. Toki niin tekevät jotkut miehetkin. Johtotehtävissä toimivista reilu kolmannes on naisia. Mitä ylemmäs organisaatioissa mennään, sitä vähemmän on naisia niin yksityisellä kuin julkisellakin sektorilla. Naisten osuus pörssiyhtiöiden hallitusten jäsenistä on kasvanut 2010-luvulla. Naisia oli vuonna 2020 pörssiyhtiöiden hallituksissa keskimäärin 30 prosenttia. Myönteinen kehitys näyttää kuitenkin hidastuneen viime vuosina. Naisten perustamien kasvuyritysten osuus kerätystä rahoituksesta on vain noin yksi prosentti, Suomessa suunnilleen viisi prosenttia. Eli myöskin uusien teknologiayritysten alalla, kasvuyritysten alalla, meillä on valtava epätasa-arvo-ongelma, ja osa siitä johtuu siitä, että naiset kantavat enemmän vastuuta perheestä. Yrittäjiä naisista on noin kolmannes. Määrä on pysynyt jo vuosikymmenen samalla tasolla, vaikka naisten koulutusaste on noussut. Naisen euro on yhä vajaa. Tässä muutamia syitä, miksi tämä uudistus on niin valtavan tärkeä.

Naiset kohtaavat myös tutkitusti raskaussyrjintää työmarkkinoilla. Tähän on saatava myös erillisiä lainsäädännöllisiä uudistuksia.

On hienoa, että tämä uudistus tuo myös tiettyjä joustoja. Eri perhemuotoja kohdellaan tasa-arvoisemmin. Tässä on vielä tekemistä. Kohtelemme myöskin lapsensa menettäneitä paremmin kuin uudistuksen alkuvaiheilla suunniteltiin. Ja tosiaankin on äärimmäisen tärkeää, että yksinhuoltajien oikeus näihin kaikkiin vapaisiin on tässä mukana. Tiedämme myös tilastollisesti, että yksinhuoltajien lapset kokevat keskimäärin enemmän haasteita elämässä.

Monet isät haluaisivat olla vahvemmin mukana lapsensa elämässä, ja tutkimusten mukaan kiintiöt ovat tehokkain tapa ohjata perhevapaiden kohdentumista. Voidaan puhua toki valinnanvapaudesta, mutta kyllä jokainen ihminen elää osana yhteiskuntaa, jonka kulttuurilliset käytännöt ja mallit vaikuttavat ihan meidän jokaisen valintoihin, ja ei nyt tarvitse mennä kovin kauas historiassa, kun nähdään, että perinteisesti hoivavastuu on ollut hyvin vahvasti naisten tehtävä ja miesten tehtävänä on ollut käydä töissä ja johtaa yhteiskuntaa. Onneksi tämä kehitys on muuttunut, ja Suomessa toki ollaan tässä monella tavoin edelläkävijöitä [Puhemies koputtaa] myös näiden perhevapaiden osalta.

Kun tämä uudistus saadaan käyntiin, niin varmasti näemme ajoittain lisää vähäunisia öitä, makaroninpalojen keräilyä syöttötuolin alta, tunteita laidasta laitaan, mutta toivon mukaan ennen kaikkea lisää iloista naurua, pulleita käsiä ja paljon lisää rakkautta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Anteeksi, edustaja Holopainen. Naputtelin täällä edellisen kohdan mukaan näitä aikoja. — Edustaja Rehn-Kivi poissa. — Edustaja Lohikoski.

20.37 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Puhe vanhemmuudesta oli aikoinaan puhetta äitiydestä. Yhteiskunnalliseen keskusteluun isien vanhemmuus nousi vasta 1960- ja 70-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

lukujen tasa-arvokeskusteluissa. Isät saivat oikeuden kaksiviikkoiseen isyyslomaan vuonna 1978, mutta vapaan pitäminen edellytti äidin suostumusta ja lyhensi äidin vapaita. 1990-luvun alussa isyysvapaa hieman piteni, ja vuonna 2013 isyysvapaaajärjestelmä uudistui ja isyysvapaa piteni yhdeksään viikkoon. Jo nykyinenkin perhevapaalainsäädäntö mahdollistaa vapaiden jakamisen tasan vanhempien kesken. Silti yhä edelleen naiset käyttävät noin 90 prosenttia kaikista vanhempain- ja hoitovapaista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen perhevapaauudistus on merkittävä yhdenvertaisuusteko ja edistysaskel kohti tasa-arvoista vanhemmuutta. Tämä uudistus luo molemmille vanhemmille omat 160 päivän vanhempainvapaakiintiöt, joista 63 päivää voi halutessaan luovuttaa toiselle vanhemmalle. Tämä tarkoittaa, että hallitus lähes kaksinkertaistaa isille tarkoitettua vanhempainvapaata.

Arvoisa puhemies! Perhevapaiden ja hoivavastuun nykyistä tasaisempi jakautuminen vahvistaa naisten työmarkkina-asemaa, kun odotusarvona on, että myös isät käyttävät jatkossa nykyistä pidempiä perhevapaita. Myös yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työelämässä vahvistuvat sekä sukupuolten väliset palkka- ja eläke-erot pienenevät. Isille kiintiöityjen vanhempainvapaiden kasvattamisella on pyrkimys vaikuttaa yleisemmin yhteiskunnassa vallitseviin käsityksiin vanhemmuudesta ja sukupuolten välisestä työnjaosta. Nyt kasvava isille kiintiöity vanhempainvapaa on samalla viesti työnantajille siitä, että vanhempainvapaa kuuluu yhtä lailla isille ja myös isät voivat jäädä pitkillekin perhevapailla. Siksi soisin, että uudistus vaikuttaisi ennalta ehkäisevästi myös raskaussyrjintään, kun asenteet työelämässä muuttuvat. Samoin soisin, että uudistus myös suojaisi etenkin nuoria naisia asiattomilta uteluilta perheenlisäyksestä työhaastattelutilanteissa.

Arvoisa puhemies! Perhevapaauudistuksen tavoitteena on vahvistaa ajatusta tasa-arvoisesta vanhemmuudesta. Vanhemmille erikseen kiintiöidyt vanhempainvapaat kannustavat miettimään ja suunnittelemaan lapsen hoitovastuun jakamista. Kansainväliset tilastot ja tutkimusnäyttö osoittavat, että isien perhevapaiden käyttö on lisääntynyt aina, kun heille kiintiöity osuus on kasvanut. Odotettavissa onkin, että perhevapaauudistuksen myötä isyysvapaiden käyttö kasvaa ja yleistyy edelleen. Kenenkään ei toki ole pakko jäädä vanhempainvapaalle ja lasta hoitamaan. Aidillä on jatkossakin mahdollisuus nykyisen pituiseen ansiosidonnaiseen perhevapaaseen.

Arvoisa puhemies! Nainen, joka jäi isyysvapaalle, löytyy minunkin tuttavapiiristäni. Kahden äidin muodostamassa perheessä vanhemmat ovat jo muutaman vuoden ajan voineet olla avioliitossa keskenään ja lapselle on voinut vahvistaa kaksi äitiä äitiyslain nojalla. On todella hyvä, että myös vanhempainvapaasta käytetyt nimitykset päivitetään vihdoin tälle vuosisadalle.

Arvoisa puhemies! Perhevapaauudistus on tärkeä uudistus meille vasemmistoliitossa, ja erityisen ilahduttavaa on, että uudistuksen esitteli nimenomaan vasemmistoliittolainen sosiaali- ja terveysministeri. Kiitos uudistuksen valmistelua hallituksessa parin vuoden ajan vetäneelle Aino-Kaisa Pekoselle, ja kiitos myös asian nyt esitelleelle Hanna Sarkkiselle.

Uudistus on myös minulle itselleni henkilökohtaisesti tärkeä. Työskentelin vuosina 2006–2007 työelämän tasa-arvoa edistävissä hankkeissa, jolloin kiinnostuin muissa Pohjoismaissa olevista perhevapaamalleista ja Suomea innokkaammasta isyysvapaiden käytöstä. Puhuttiin paljon ”ruotsalaisista pappavapaista”. Tämän jälkeen toimin vasemmistoliiton perhepoliittisen työryhmän puheenjohtajana, jolloin me linjasimme perhepoliittisessa ohjelmassa, että tähtäämme perhevapaiden 6+6+6-malliin, ja tätä malliahan ovat kannattaneet myös monien muiden puolueiden ainakin naisjärjestöt. Perhevapaiden 666-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

mallia tavoittelimme myös hallitusneuvotteluissa keväällä 2019. Olin itse neuvottelemassa tämän perhevapaaudistuksen hallitusohjelmakirjauksista yhdessä muiden hallituspuolueiden edustajien kanssa. Nyt käsillä oleva perhevapaaudistus on erittäin hyvä kompromissi. Se on suuri harppaus oikeaan suuntaan, ja olemme siihen tyytyväisiä vasemmistoliitossa.

Arvoisa puhemies! Perhevapaaudistus edistää lasten ja perheiden hyvinvointia. Tavoitteena on, että vauva voisi saada hoivaa molemmilta vanhemmiltaan ja luoda heihin molempiin läheisen suhteen, joka kantaa lapsuudesta aina aikuisuuteen saakka. Parhaimmillaan perhevapaaudistuksella on tasa-arvon vahvistumisen lisäksi monenlaisia lasten ja perheiden hyvinvointia lisääviä vaikutuksia, joita ei rahassa voi, eikä edes pidä, mitata.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Ja edustaja Sarkomaa.

20.44 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Perhevapaaudistus on varmasti tämän eduskuntakauden yksi tärkeimmistä uudistuksista, ja toivotan sen lämpimästi tervetulleeksi. Esityksessä on paljon hyvää: Ansiosidonnainen osuus vanhemmille pitenee. Tullee lisää joustoja, joita perheet ovat erityisesti toivoneet. Perheet ovat erilaisia mutta samanarvoisia — on tärkeää, että tämä tässä uudistuksessa tunnustetaan — mutta toki jää erilaisten perheiden tasa-arvoisessa kohtelussa paljon korjattavaa. Ehkä eduskunta voi niitä asioita katsoa.

Mutta myös pettymys tämä uudistus oli. Tämä on hyvin vesittynyt muoto, jos ajatellaan, että vanhempainvapaista äidit käyttävät 91 prosenttia ja isät 9 prosenttia. Vaikka jo aikojen alusta, kun perhevapaat säädettiin, kaikki muut osuudet paitsi äitiysrahaudet ovat olleet myös isien käytettävissä, silti tilanne on edelleen tämä. Pidän isona valuvikana, että tuo tasa-arvo-näkökohta jäi tässä esityksessä hyvin heikoksi. Työelämässä tarvitaan naiset ja miehet, vanhemmuudessa isät ja äidit, ja se valuvika on se, että tästä puuttuu isille kannustin käyttää perhevapaita ja tästä puuttuvat keinot, miten me tasattaisiin vanhemmuuden kustannuksia.

Kun katsoo lausuntoyhteenvetoa ja esityksen perusteluitakin, niin voi perustellusti ajatella, epäillä, että esitys ei lopulta juurikaan lisää isien perhevapaiden käyttöä, ja senhän hallituskin on tunnistanut, kun on tehnyt noita taloudellisia arvioita. On myöskin rehellisesti sanottava se, että vaikka isät käyttäisivät enemmän perhevapaita, se ei vielä tasaa vanhemmuudesta aiheutuvia kustannuksia vaan edelleen jää äitiriski eli jää se tilanne, että miehelle perhe on bonus, sukupuoli on bonus mutta naiselle sukupuoli on riski ja perhe on riski. Niin kauan kuin äideistä aiheutuu työnantajalle enemmän kustannuksia, naisten syrjintä työmarkkinoilla jatkuu. Mielestäni ei ole tätä vuosituhatta, tätä vuosilukua, että me ylläpidämme järjestelmiä, jotka kannustavat miesten palkkausta ja johtavat siihen, että naisia palkataan määräaikaisiin työsuhteisiin.

Siksi pidän erittäin valitettavana näitä kahta asiaa: ei ole kannustinta isille käyttää enemmän perhevapaita — pelkästään tämä kiintiöity osuus ei vie tätä asiaa riittävän nopeasti eteenpäin, niin kuin hallitus on omassakin esityksessään osoittanut — eikä tässä ole vanhemmuuden kustannuksien tasaamiseksi mitään keinoja, jotka olisivat vaikuttavia, koska se, että isät käyttävät vähän enemmän vapaita, ei poista sitä äitiriskiä. Meillähän oli kertakorvaus, joka tuli aiemmin, mutta mitään tämän tyyppistä uutta välinettä tässä ei ole.

Itse kyllä pidän tärkeänä, että nämä pienimmät asiat eduskunta täällä korjaisi mutta ei pysäytettäisi tätä perhevapaaudistusta. Niin kuin moni hallituspuolueen edustajakin on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

sanonut, tämä ei missään nimessä ole täydellinen. Uudestaan pöytään, työmarkkinajärjestöt, jotka jäivät tästä valmistelusta vähän uloskin, eivät olleet ihan joka mutkassa mukana, ja jatkettaisiin valmistelua niin, että vanhemmuuden kustannuksia voitaisiin tasata.

Ehdotan kyllä sitä mallia, joka Ruotsissa on. Ruotsissa on vanhempainvakuutus. Vanhemmuus ei ole sairaus, ja siksi tuosta sairausvakuutusosuudesta irrotettaisiin vanhempainvakuutus. Osa työmarkkinakeskusjärjestöistä on osoittanut tähän kiinnostuksensa. Eli olisi erillinen vanhempainvakuutus, ja silloin riippumatta siitä, käyttääkö perhevapaita äiti vai isä, sillä voitaisiin korvata vanhemmuuden kustannukset. Vanhempainvakuutus — eli tuollainen malli on Ruotsissa — poistaisi myös sen epäkohdan, että naisten työnantajat kantavat yksin suurimman vastuun. Itsenäinen vanhempainvakuutus parantaisi korvausjärjestelmän läpinäkyvyyttä, sen myötä tulisi selkeästi esiin, millaisia kustannuksia vanhemmuudesta tulee työnantajille ja palkansaajille, ja vanhempainvakuutus mahdollistaisi myös vanhempainetuksien itsenäisen kehittämisen. Rahoitusetuuksiin voisivat osallistua työnantajat, työntekijät, yrittäjät yhdenvertaisesti, ja vähimmäisetuudet voisi kustantaa valtio. Pidän todella tärkeänä, että eri puolueissa ja työmarkkinajärjestöissä pohdittaisiin tätä vanhempainvakuutuksen perustamista.

Sanon sen, että erityisen ilolla tervehdimme näitä joustoja, eli on todella tärkeää, että perheet saavat joustoja. Perheet, lapset ja elämäntilanteet ovat hyvin erilaisia, ja joustot ovat juuri sitä, mitä perheet ovat halunneet. Esimerkiksi yrittäjille joustot mahdollistavat nykyistä paremmin työn ja perheen yhteensovittamisen.

Se, että tässä on valuvikoina se, onko mahdollista käyttää osapäivärahaa — on erilaisia tilanteita osa-aikatyön tekemiseksi — jäi tosi isoksi epäkohdaksi. Se oli tuolla lausuntoyhteenvetodossa. Toivon, että se täällä eduskuntatyössä voitaisiin korjata.

Kokoomuksella on oma malli vanhempainvapaajärjestelmän uudistamiseksi. Me olimme toivoneet, että tämä olisi uudistettu kokonaisuudessaan, oltaisiin katsottu myöskin kotihoidon tuki tässä kokonaisuudessa, mutta siihen ei tässä yhteydessä päästy.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi sanon sen, että mielestämme onnistunut perhevapaa-uudistus on sellainen, missä todellakin lapsen etu on ensisijainen — niin pitää olla — mutta uudistuksen pitää parantaa vanhemmuuden ja työelämän tasa-arvoa. Se tästä osin puuttuu. Sen pitää lisätä perheiden valinnanvapautta ja joustoja ja vahvistaa naisten työllisyyttä ja työmarkkina-asemaa. Sehän on myöskin lapsen etu, että katsotaan tasa-arvoa, ja se, että äidit ovat tasavertaisesti työelämässä ja heidän työmarkkina-asemansa on yhtä hyvä kuin miesten. Ja tietenkin tärkeää on se, että perhevapaa-uudistus lisää lasten osallistumista varhaiskasvatukseen. Tutkimustulokset osoittavat kiistatta laadukkaan varhaiskasvatuksen tasaavan erilaisista taustoista tulevien lasten osaamiseroja, ja lapsen etuhan tässä pitää olla kaikkein tärkein.

Ihan lopuksi sanon, että aivan keskeistä on tasata hoitovastuuta, sen jakautumista vanhempien välillä nykyistä tasaisemmin. 91 prosenttia ja 9 prosenttia ovat luvut tällä hetkellä. Siksi tarvitaan perhevapaa-uudistus, joka edistää myöskin tasa-arvoa. On tärkeää, että huomioidaan perheiden erilaiset tarpeet ja kannustetaan työntekoon ja yrittäjyyteen. Se on tärkeää myös lapsille, että vanhemmat osallistuvat yhdenvertaisesti työelämäänsä [Puhemies koputtaa] ja voivat jakaa vanhemmuutta ja huolehtia lapsista.

On tärkeää, että lakiesitys on täällä ja se huolellisesti käsitellään valiokunnissa yhteistyössä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ledamot Löfström borta. — Edustaja Kalli.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

20.51 Eeva Kalli kesk: Arvoisa puhemies! Tällä historiallisella perhevapaaudistuksella on tosisesti takanaan pitkä tie, mutta tämä päivä osoittaa, että tämä tie kannatti kulkea. Poliitiikalla on väliä, politiikka on ennen kaikkea arvovalintoja, ja se näkyy kyllä myös tässä esityksessä vahvasti.

Tämä uudistus on ollut keskustan tavoite jo pitkään, ja nyt siitä tulee totta. Uudistus on perheille parannus. Joustot ja perheiden valinnanvapaus lisääntyvät, ja samalla tasa-arvo etenee. Uudistus on ennen kaikkea perheiden voitto ja heijastuu siten myönteisesti koko suomalaiseen yhteiskuntaan.

Uudistus kannustaa isiä pitämään nykyistä pidempiä perhevapaita mutta ei tee sitä pakolla kiintiöittäin vaan säilyttämällä perheiden oman valinnanvapauden ja olemalla perheille parannus, ei leikkaus. Isille suunnatut vapaat pitenevät samalla, kun äitien oikeus vapaisiin säilyy. Isien vapaiden parannus ei siis ole pois äideiltä. Myöskään kotihoidon tukea ei heikennetä, vaikka jotkut ovat sitäkin vaatineet. Tässäkin näkyy hallituksen tekemä arvovalinta: Tehdään uudistus, joka on parannus. Tehdään uudistus, joka tehdään perheiden toiveita kunnioittaen.

Arvoisa puhemies! Perheet ovat erilaisia, tilanteet, tarpeet ja toiveet vaihtelevat perheestä ja elämäntilanteesta toiseen. Tämä on esitystä valmisteltaessa tunnistettu. Uudistuksen myötä perhevapaita on mahdollista pitää entistä joustavammin. Samalla se mahdollistaa hoivavastuun jakamisen vanhempien kesken aiempaa paremmin. On tärkeää, että näitä tavoitteita edistetään paitsi sääntelyllä ja etuuksilla, kuten tällä uudistuksella nyt tehdään, myös työelämän kulttuuria ja johtamista kehittämällä.

Kannustan kaikkia työpaikkoja rakentamaan entistä perhemyönteisempää ilmapiiriä ja esimiehiä rohkaisemaan myös isiä pitämään heille kuuluvia perhevapaita. Vahva perhemyönteisyys voi nimittäin olla organisaatioille myös iso kilpailutekijä osaavaa työvoimaa rekrytoitaessa. Se vahvistaa niin työpaikan vetovoimaa kuin pitovoimaa.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus on vahva viesti yhteiskunnasta, jossa lapset ovat tervetulleita, pienten lasten kanssa kotona vietetty aika on arvokasta ja perheisiin suhtaudutaan myönteisesti. Hyvinvoivat lapset ja perheet ovat yhteiskunnan arvokkainta pääomaa. Perheiden hyvinvointi säteilee kaikille elämän osa-alueille, myös työelämään, ja siksi perheisiin kannattaa panostaa. Olen tästä uudistuksesta iloinen ja ylpeä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Filatov.

20.54 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Alkuillan keskustelussa perhevapaaudistuksesta tuli kritiikkiä siitä, että se ei ohjaa riittävästi kohti tasa-arvoa, ja toisaalta taas siitä, että ohjataan liikaa perheiden valintoja. Minusta se kertoo siitä, että tämä esitys on itse asiassa varsin tasapainoinen kokonaisuus vapautta valita ja kiintiöillä ohjaamista.

Lapsuudesta ei tule uusintaa, ja siksi perhevapaaudistus ei voi palvella vain työelämän tarpeita, mutta parantamalla isien tasa-arvoa perheessä edistetään äitien yhdenvertaisuutta työelämässä — ja tässä yhtälössä suurin voittaja on kuitenkin lapsi, joka saa enemmän molempien vanhempien hoivaa ja huomiota.

Uudistuksen tavoitteena on se, että perhevapaat ja hoitovastuu jakautuvat tasaisesti molemmille vanhemmille. Tätä lisäävät tutkimusti kiintiöt, ja yhdenvertaisuus etenee kiintiöiden avulla. Nykyisin naiset käyttävät valtaosan vapaista, se on tässä salissa moneen kertaan sanottu. Tämä heikentää naisten työmarkkina-asemaa, ja se vaikuttaa toimeentuloon koko elämän ajan, jopa sinne tuleviin eläkkeisiin asti. Siksi lain tarkoituksena on lisätä las-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

ten ja perheiden hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta. Se, että molemmat vanhemmat luovat lapsen läheisen suhteen heti alusta lähtien ja vastaavat lapsen hoivasta, auttaa lapsen ja vanhemman välisen läheisen suhteen muodostumista, millä on kauaskantoisia vaikutuksia.

Naisten ja miesten välisiä palkkaeroja perustellaan usein äitiydestä johtuvilla ylimääräisillä kuluilla työnantajalle. Kuluja on kompensoitu jo pitkään erilaisin keinoin, mutta osu-matarkkuus ei ole ollut paras mahdollinen. Ja jos tämä argumentti ei nyt poistu, niin kuin tässä salissa näimme, että se ei poistu, niin se ainakin ohenee sen vuoksi, että isien kiintiöt lisäävät isien vapaiden käyttöä ja sitä kautta tuovat myös tasa-arvoa työelämään ja pohjaa paremmalle palkkatasa-arvolle.

Uudistus myös joustavoittaa perhevapaiden käyttöä. Vapaata voi käyttää aiempaa useammissa osissa tai osa-aikaisesti, ja näin helpotetaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista ja autetaan perheitä jaksamaan arjessa. Itse olen näistä joustoista erityisen iloinen, koska nykyjärjestelmä on liian jäykkä. Lisäksi laki huomioi nykyistä paremmin erilaisten perheiden tarpeet. Se ei ole vain isien ja äitien laki, vaan kaikkien moninaisten perheiden ja erilaisten vanhempien laki.

Uudistuksen lähtökohta on ollut perheiden ja lasten hyvinvoinnin lisääntyminen. Kaikissa perheissä ei syystä tai toisesta ole mahdollista jakaa perhevapaita tai vanhempainvapaita tasan molempien vanhempien kesken, ja tästä syystä on päädytty malliin, jossa vanhempi voi luovuttaa tietyn määrän omia vanhempainrahapäiviään esimerkiksi toisen vanhemman tai puolison käyttöön. Verrattuna nykytilanteeseen perheiden asema ei tämän luovuttamismahdollisuuden johdosta kuitenkaan heikkene, vaan paranee, niin kuin tässä salissa on todettu.

Perhevapaauudistusta on myös kritisoitu siitä, että se ei riittävästi tue työvoiman saataavuutta. Totta, voi olettaa, että esimerkiksi lyhyemmät vapaat tai kotihoidon tuen poisto toisivat naisia paremmin työmarkkinoille. Ylipäättään työllisyysvaikutuksia arvioivat simulatiomallit antavat yleensä hyviä työllisyyspropseja, jos sosiaaliturvaa tai -etuuksia leikataan. Mutta tätä lakia ei ole tehty yksin työmarkkinoiden vahvistamiseksi. Se on osa parempaa perhepolitiikkaa. Se on investointi lapsiperheisiin. Kotihoidon tukea käytetään pääosin vuosi, ja loppujen lopuksi työllisyysvaikutukset esimerkiksi kotihoidon tuen puolittamisella voisivat olla paljon odotettua pienempiä, koska se koskisi pienempää osaa kuin ehkä joskus on ajateltu. Tuen kokonaan poistaminen taas olisi iso muutos. Sillä olisi isompi vaikutus työvoiman tarjontaan, mutta se onkin sitten isompi juttu perheille ja pienille lapsiperheille. Sille ei oikein tunnu löytyvän kannatusta, ei perheiden keskuudessa mutta ei onneksi tässä salissakaan.

Pelkillä lakimuutoksilla ei taata tasa-arvon toteutumista käytännössä. Onhan meillä ollut samapalkkaisuuslainsäädäntökin jo vuodesta 1963. Jo nykylain mukaan isillä olisi mahdollisuus käyttää huomattavasti enemmän vapaita, mutta me olemme historian ja osittain myös talouden vankeja. Vapauden käyttöön vaikuttavat asenteet ja naisten matalampi palkkataso. Lainmuutokset ovat kuitenkin yksi keino muuttaa maailmaa. Niillä pyritään kannustamaan ja mahdollistamaan vapaiden jakaminen tasapuolisemmin ja samalla kertomaan vahvasti tasa-arvon tarpeesta niin vanhemmuudessa kuin työelämässäkin, ja tätä kautta voidaan vaikuttaa asenteisiin ja sukupuolittuneisiin käytäntöihin. Asennemuutosta tarvitaan perheissä mutta myös työpaikoilla, ja on tärkeää, miten vanhempien ja erityisesti miesten perhevapaille jäämiseen suhtaudutaan: kannustetaanko isiä jäämään vapaille, myös niille pidemmille vapaille? Viranomaispuolella, etenkin esimerkiksi neuvolapalve-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

luissa, kohdataan tulevia vanhempia, ja tästä syystä ne ovat keskeisessä roolissa vanhempien tasa-arvon edistämisessä.

Hyvät kollegat, yhden asian liikkeet ovat tärkeitä, mutta pidetään huoli lainsäädännössä, että erilaisia tarpeita tasapainotetaan oikeudenmukaisesti. Lapsen elämän turvallinen alkupolku on koko yhteiskunnan kannalta paras tasa-arvoteko, ja mahdolliset työllisyysvaikutukset ovat sitten lisäbonusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ledamot Ollikainen.

21.01 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Nu behandlas en mycket väntad reform, familjeledighetsreformen, som är en mycket viktig grej för oss i SFP. Reformen är framför allt en satsning på barnfamiljer i vårt land, och den nya familjeledighetsmodellen behandlar barn jämlikt oberoende av familjeform, med barnet i fokus.

Fakta on se, että perhevapaat eivät jakaudu tasa-arvoisesti vanhempien kesken, ja tällä uudistuksella pyritään luomaan tasaisempaa jakautumista. Naisilla on perheissä vielä suurin hoitovastuu, ylivoimaisesti, ja on lapsen etu saada olla molempien vanhempien kanssa alusta pitäen.

Den gällande lagstiftningen om föräldrapenningarna kan man se som föräldrad, och ur ett nordiskt perspektiv ligger vi efter de andra länderna. Med reformen ges framför allt papporna en flexiblere och längre möjlighet att vara hemma med sina barn. Och från min egen erfarenhet så vill jag påstå att det är en otroligt värdefull period att vara hemma med barnen — ett minne för resten av livet. Jag vill se det som en rätt att få vara hemma, och man ska kräva rätten att få vara tillsammans med sina barn, att barnen ska få pappas uppmärksamhet. Det för sin del hjälper att skapa ett familjevänligare Finland, och vi vet att årskullarna har blivit mindre under de tio senaste åren, med undantag i fjol.

Mahdollisuudet joustavuuteen ovat hieno asia, mutta ketään ei uudistuksen myötä pakoteta jäämään vanhempainvapaalle. Suurin muutos on siis asenteissa. Ja se, että me täällä tänään puhutaan oikeudenmukaisemmasta perhevapaasta, ei merkitse mitään, jos emme toteuta sitä käytännössä.

Asennemuutosta tarvitaan myös työpaikoilla. Myös työmarkkinajärjestöillä on tässä tärkeä rooli. Jotta isät jäisivät isyyysvapaalle, tarvitaan laajempaa hyväksyntää yrityksissä ja työpaikoilla. Tässäkin on todellinen haaste, ja on ilahduttavaa, että kiinnostus isyyysvapaalle jäämiseen on kasvussa etenkin nuorten isien keskuudessa. Muistan itse, kun olin yhdeksän viikkoa isyyysvapaalla lapsieni kanssa; sanotaan näin, että kaikissa työnantajaleireissä sitä ei nähty oikein hyvänä.

Näen myös, että me tarvitsemme tässä talossa lapsiystävällistä työskentelytapaa. Se omalta osaltaan parantaa lapsiystävällisempää yhteiskuntaa.

Den här reformen förbättrar kvinnornas möjligheter att ta sig in och ha en plats på arbetsmarknaden. Visst, det handlar mycket om pengar. Vi vet att det finns mycket barnfattigdom i vårt land, och det här för sin del är ett steg för att vi ska försöka stävja det här så att det blir bättre i framtiden. Därför glädjer det mig att reformen beaktat även olika former av företagande. Familjereformen är ett steg i rätt riktning, för barnens bästa. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tack. — Edustaja Kauma poissa, myös edustaja Werning on poissa, edustaja Talvitiekin on poissa — mutta edustaja Hänninen on paikalla.

21.04 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Vihdoinkin meillä on perhevapaaudistus, jolla pyritään aidosti ja konkreettisesti edistämään miesten ja naisten tasa-arvoa työelämässä ja helpottamaan samalla myös työn ja perhe-elämän yhteensovittamista. Tavoitteena on, että perhevapaat ja hoitovastuu jakautuvat perheessä tasaisesti molempien vanhempien kesken. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työelämässä vahvistuvat, ja sukupuolten väliset palkkaerot pienenevät. Perheiden valinnan ja joustojen mahdollisuuksia perhevapaiden pitämisessä nyt lisätään, ja tämä onkin tärkeää, jotta laki vastaa aidosti perheiden erilaisiin elämäntilanteisiin ja tarpeisiin. Uudistus toteutetaan siten, että se kohtelee tasa-arvoisesti kaikkia, myös monimuotoisia perheitä, ja huomioi yrittäjyyden eri muodot.

Perhevapaaudistus on merkittävä panostus lapsiperheisiin. Uudistus vahvistaa perheiden toimeentuloa, kun ansiosidonnaiset perhevapaat pitenevät nykyisestä, ja niiden käyttöön tulee myös lisää joustavuutta. Uudistus myös parantaa sukupuolten välistä tasa-arvoa, kun hoivavastuu jakaantuu tasaisemmin. Toisaalta, vaikka jatkossa oletuksena on vapaiden jakautuminen vanhempien kesken tasan, niin silti vanhemmalla säilyy oikeus ja mahdollisuus halutessaan luovuttaa osa omasta kiintiöstään lapsen toiselle vanhemmalle.

Sen lisäksi, että tämä uudistus vahvistaa siis tasa-arvoa ja perheiden yhdenvertaisuutta ja on osoitus tämän hallituksen lapsiperheystävällisestä arvopohjasta, se myös parantaa naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työelämässä mahdollistamalla perhevapaiden tasaisemman jakautumisen ja vahvistamalla naisten työmarkkina-asemaa.

Arvoisa puhemies! Tässä salissa on tänään puhuttu myös kotihoidon tuesta, ja haluan itsekkin todeta sen, että myös allekirjoittanut on iloinen siitä, että perheellä säilyy edelleen oikeus halutessaan hoitaa lapsiaan kotona myös tällä kotihoidon tuella. Olen itsekkin voinut olla aikoinani kotona lasten kanssa kotihoidon tuella, ja olen tästä luonnollisesti hyvin kiittollinen. Kotiäitiys oli silloin elämäntilanteessani mahdollista ja myös monin tavoin perheemme arjen näkökulmasta järkevä ja toimiva ratkaisu, vaikkakin taloudellisesti kotihoidon tuella oleminen oli todella haastavaa monilapsisessa perheessä. Henkilökohtaisesti haluaisinkin nostaa kotihoidon tuen vähintään nykyisen perusturvan tasolle, sillä omien lasten hoitaminen on myös erittäin tärkeää työtä ja sitä tulisi arvostaa nykyistä enemmän. Ehkä perustulo helpottaisi myös lapsiperhearkea ja mahdollistaisi esimerkiksi yhdistää paremmin osa-aikatyön tekemisen ja pienten, alle 3-vuotiaiden lasten kotihoidon.

Arvoisa puhemies! Tosiasia joka tapauksessa kuitenkin on se, että vuonna 2020 äidit käyttivät 89 prosenttia eli valtaosan kaikista vanhempainpäivärahapäivistä. Se, että naiset käyttävät valtaosan näistä vapaista, heikentää erityisesti naisten työmarkkina-asemaa ja myös toimeentuloa sekä lyhyellä että pitkällä tähtäimellä. Perhevapaaudistuksen tavoitteena on siis saada aikaan perheiden sisäisen lastenhoitovastuun tasaisempi jakautuminen vanhempien kesken. Tätä kautta tavoitellaan tasa-arvoa naisten ja miesten kesken sekä perheiden sisällä että työelämässä, ja näin pyritään kaventamaan naisten ja miesten välisiä palkka- ja eläke-eroja.

Samalla, kun uudistuksella pyritään vahvistamaan perheiden taloudellista toimeentuloa ja sukupuolten välistä tasa-arvoa, tarkoitus on myös lisätä lasten ja perheiden aineetonta hyvinvointia. On selvää, että kun molemmat vanhemmat luovat lapseen läheisen suhteen heti alusta lähtien ja vastaavat lapsen hoivasta yhdessä, se edesauttaa lapsen ja vanhemman välisen läheisen suhteen muodostumista, ja tällä on luonnollisesti kauaskantoisia vai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

kutuksia. Siksikin on tärkeää, että molemmilla vanhemmilla on yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet viettää aikaa lapsensa kanssa. Myös pohjoismaisen tutkimuksen mukaan sekä isät että äidit olivat tyytyväisempiä parisuhteeseensa silloin, kun lapsen hoitoon liittyvät vastuut ja työt oli jaettu tasapuolisesti. Vanhempien tyytyväisyys parisuhteeseen heijastuu luonnollisesti usein myös lapsiin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan todeta, että on hienoa, että perhevapaaudistuksessa otetaan käyttöön myös uusi viiden päivän omaishoitoloma työntekijälle, jonka omainen tarvitsee merkittävää avustamista tai tukea toimintakyvyn huomattavan alenemisen vuoksi. Työntekijällä on oikeus vastaavaan vapaaseen myös edellä tarkoitetun henkilön saattohoidon vuoksi.

Arvoisa puhemies! Tämäkään uudistus ei ole täydellinen. Myös vasemmistoliitto on monien muiden puolueiden tavoin ja useiden naisjärjestöjen kanssa yhdessä ajanut jo pitkään niin sanottua 6+6+6-mallia, joka ei ainakaan vielä nyt toteudu. Mutta silti joka tapauksessa tämä esitys on historiallinen ja ”suuri perhepoliittinen tulevaisuusteko”, kuten kollegaedustaja Kivisaari taisi omassa puheenvuorossaan mainiosti uudistusta luonnehtia.

Kiitos siis tälle hallitukselle ja erityiskiitokset ministeri Pekoselle ja Sarkkiselle hyvästä tasa-arvotyöstä ja lapsiperheystävällisyydestä. Molemmilla vanhemmilla, myös isällä, on oikeus aikaan lapsensa kanssa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ledamot Bergqvist.

21.11 **Sandra Bergqvist r:** Arvoisa puhemies! Tutkimusten ja kansainvälisen vertailun perusteella isälle osoitetut vanhempainvapaiden kiintiöt ovat tehokkain tapa lisätä isien osallistumista perhevapaiden käyttöön.

Tämä lakimuutos edistää tasa-arvoa, mutta myös yhteiskunnassa ja työelämässä pitäisi tapahtua asennemuutosta. Lapsen hoitamisen ja lapsen kanssa vietetyn ajan arvostaminen pitäisi nähdä koko yhteiskunnan etuna. Perhevapaaudistus on myös vahva signaali työpaikoille siitä, että vanhempainvapaa kuuluu yhtä lailla isille ja että myös isät voivat jäädä pitemmille perhevapaille. Tämä malli lisää vanhempien vapautta ja valinnan mahdollisuutta. Vanhempainrahojen käytössä on nykyistä enemmän joustoa perheen tilanteen ja tarpeiden mukaan.

Värderade talman! Svenska folkpartiet har redan i många år varmt talat för en familjeledighetsmodell enligt 6+6+6-principen, där båda föräldrar jämställs och det finns flexibilitet. Den här modellen når inte riktigt ända dit, men det är ett jättebra första steg mot en modern familjepolitik. Ju bättre familjeledigheten fördelas på båda föräldrar, desto snabbare får vi också ett mer jämställt samhälle där frågor som rör familj och barn inte automatiskt ses som en kvinnofråga. Och visst ska också bägge föräldrar ha rätt att knyta an till sitt eget barn redan i ett tidigt skede i livet.

Ärade talman! Den här reformen är ett stort och viktigt steg i rätt riktning, och jag vill tacka regeringen för att det har gått framåt. Samtidigt hoppas jag att samhället redan nu förbereder sig på en ännu mer ambitiös familjeledighetsreform. — Tack.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tack. Ja edustaja Malm.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

21.13 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Perhevapaauudistusta on kauan odotettu. Muistan itse vieläkin kuin eilisen päivän ne keskustelut tuoreiden isien kanssa, kun he olisivat halunneet olla lasten kanssa kotona vauva- ja taaperoaikana, mutta se ei siihen aikaan vielä, kymmenen vuotta sitten, ollut niin mahdollista.

Mutta nyt vihdoinkin askel monipuolisempaan pikkulapsiaikaan on lähempänä, kiitos Marinin hallituksen. Tätä uudistusta on tehty kauan ja hartaasti, ja siitä on puhuttu ainakin koko 2000-luku. Vihdoinkin olemme siirtymässä sanoista tekoihin. Tämän uudistuksen myötä saamme myös joustoja erilaisten perheiden ja erinäköisten arkipäivien hoitoon. Vuorotyö tai opiskelu tuovat erilaisen rytmin kuin vaikka 7:stä 16:een -päivä.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin iloitsimme SDP:ssä eniten siitä, että tämä on tasa-arvoteko: tasa-arvoa perheille, naisille mahdollisuus palkkatasa-arvoon ja omaan parempaan eläkkeeseen, miehille mahdollisuus osallistua vauva-arkkeen, mutta myös tasa-arvotekoja yrittäjille, monikkoperheille, yhden vanhemman perheille, adoptioperheille, sateenkaari-perheille, opiskelijaperheille — tasa-arvoa ihan jokaiselle perheelle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin. — Ja edustaja Mäenpää.

21.15 Juha Mäenpää ps: Arvoisa herra puhemies! Meillä on käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi. Tällä esityksellä pyritään jakamaan vanhempainpäivärahan kustannukset ja vanhemmuuden aika tasa-arvoisemmin vanhempien ja myös heidän työnantajiansa kesken. Itsekin näen, että tämä esitys vahvistaa naisen asemaa työmarkkinoilla, mutta täällä tämän lain ohjeistuksessa kyllä tämä joustavuus on venytetty äärimilleen.

Arvoisa puhemies! ”Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi sairausvakuutuslain mukainen vanhempainpäivärahaajärjestelmä kokonaan. Lakiehdotuksen mukaisia vanhempainpäivärahoja olisivat erityisraskausraha, raskausraha ja vanhempainraha. Vanhempainrahaa maksettaisiin pääsääntöisesti yhden lapsen perusteella yhteensä 320 arkipäivältä. Jos lapsella olisi kaksi vanhempainrahaan oikeutettua vanhempaa, molemmilla vanhemmilla olisi oikeus käyttää puolet vanhempainrahapäivistä eli 160 vanhempainrahapäivää.” Arvoisa puhemies, nyt alkaa joku semmoinen lause, mitä en täysin ymmärrä: ”Vanhempi voisi luovuttaa omasta vanhempainrahakiintiöstään enintään 63 vanhempainrahapäivää toisen vanhemman, lapsen huoltajan taikka luovuttavan vanhemman tai toisen vanhemman puolison käytettäväksi.” Tämä on aika poikkeuksellista, ja tämä ei sovi oikein tällaisen konservatiivin jakeluun. Minä en tiedä, miten tässä sitten määritellään myöhemmin se, tuleeko joku elatusvelvollisuus lapsesta näille ihmisille, joille tämä vanhempainpäiväraha on luovutettu. ”Vanhempainrahaa voisi käyttää haluaminaan ajankohtina siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta tai adoptiolapsen hoitoon ottamisesta on kulunut kaksi vuotta. Vanhempien vanhempainrahaoikeus määräytyisi pääsääntöisesti samoin perustein riippumatta perhemuodosta. Raskaana olevalle vakuutetulle maksettaisiin ennen vanhempainrahaoikeuden alkua raskausrahaa 40 arkipäivältä.”

Arvoisa puhemies! Tämä alkuosa kyllä kuulosti hyvin vihervasemmistolaiselta liberaalimilta, mutta sitten, kun tähän hieman perehtyi tarkemmin, olin siitä yllättynyt, että tämä vihervasemmistolainen agenda ei ole mennyt täällä aivan maaliin saakka. Nimittäin täällä puhutaan sukupuolittuneista käytännöistä, erilaisista perheistä. Puheissa on noussut esiin monimuotoiset perheet, tasa-arvo, yhdenvertaisuus. Onkohan yhdenvertaisuusvaltuutettu

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

käynyt tämän läpi? Nimittäin täällä puhutaan isyysrahasta ja äitiysrahasta. Se mielestäni viittaa hyvin vahvasti mieheen ja naiseen, ja kyseessä on siis isien ja äitien laki. Muutamia aikoja sitten oppikirjassakin luki, että mies voi synnyttää, ja sitä ei ole huomioitu täällä olenkaan. Myös muut sukupuolet on unohdettu vallan. Jonkun tiedon mukaan niitä on useita kymmeniä. Onko sittenkin niin, että hallituksessa joku puolue on harannut vastaan niin, että tänne on kuitenkin lopulta päätynyt vain mies ja nainen tai äiti ja isä?

Arvoisa puhemies, onko sittenkin niin, että tämä hallituksen esitys lopulta tunnustaa sen, että vain nainen voi synnyttää, minkä johdosta häntä kutsutaan äidiksi? — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Vielä edustaja Talvitie.

21.20 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! On pitkän odotuksen tulos, että eduskunta sai perhevapaa uudistuksen vihdoinkin käsittelyyn. Tämä odotus on kestänyt enemmän kuin yhdeksän kuukautta.

Paljon samaahan tässä hallituksen esityksessä on, mitä on kokoomuksen Perheet ja työelämä -linjauksissa, joita valmistelimme jo 2015, mutta paljon on myöskin vielä tekemistä. Yhteiskunnassamme on paljon tekemistä, jotta saisimme niin työpaikat kuin muutenkin koko yhteiskuntamme lapsiystävällisemmäksi, mutta on tehtävää myöskin sanoituksessa: Edelleen puhumme, että kuka ”jää” lapsen kanssa kotiin. Ajattelen, että koti on nykyään ja on ollut aikaisemminkin monelle työpaikka ja paljon muutakin kuin lastenhoitopaikka, ja ajattelisin, että se, että mieheltä työpaikalla kysytään, miksi sinä ”jätät” lapsen kanssa kotiin, ei edistä meidän tasa-arvoa eikä lapsiystävällisyyttä. ”Siirtyminen vanhempainvapaalle tai hoitovapaalle” — jolla itsekin olin pari vuotta ennen kuin aloitin kansanedustajana 2015 — on osa sitä lapsiystävällistä yhteiskuntaa.

Aloitin työurani 25 vuotta sitten tiskarina ravintolassa. Se oli hyvä työ lukiolaiselle, ja kuulin silloin ensimmäistä kertaa, kun yrittäjänä toiminut äitini puhui naisten työnantajien kohtaamasta epäkohdasta, eli siitä, että äitien työnantajat maksavat vanhemmuuden kustannuksia enemmän kuin isien työnantajat. Tämä koskee erityisesti tuhansia mikro- ja pienyrittäjiä sekä naisvaltaisten alojen työnantajia, ja asia on edelleen epäoikeudenmukainen. Kyse on siis työnantajan kantamasta niin sanotusta äitiriskistä, jota minimoidaan monella tapaa. Se heikentää naisvaltaisten alojen palkkausk kehitystä ja lisää määräaikaissuuk-sia, ja tämä epäreilisuus koskettaa lähes kaikkia naisia jossain vaiheessa työuraa, ja tähän on odotettu pitkään muutosta. Nuorillakin naisilla on oikeus useiden pätkätoiden sijaan pidempiin työsuhteisiin ja siihen, että euro on euro.

Äitiriskiä lisää myös se, että 90-luvun jälkeen moni erityisesti sosiaali- ja terveysalan työnantaja on vaihtunut julkisesta yksityiseen. Näin ollen yhteiskunta ei enää naisvaltaisten alojen työnantajana kannata sitä äitiriskiä, vaan kunnan tai valtion sijaan työnantajana toimii yritys tai esimerkiksi kolmannen sektorin järjestö.

Hallituksen perhevapaa uudistuksessa ja esityksessä on monia hyviä puolia, kuten pidempi vanhempainvapaa-aika ja perheiden kaipaamat joustot — toki myös lisäkiintiöt, jotka jakavat mielipidettä. Hallituksen malli perhevapaista ei kuitenkaan vieläkaan tunnista ja helpota naisten työmarkkina-asemaa sillä tasolla, millä se voisi sitä tehdä, vaan päinvastoin se osaltaan nostaa työnantajien vastuuta vanhemmuuden kustannuksista, koska vanhempainrahakausi pitenee. Naisyrittäjät ja nuoret naiset ansaitsevat toimia, jotka edistävät työmarkkinoiden tasa-arvoa, ja se toteutuisi vähentämällä aidosti työnantajan äitiriskiä. On

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

harmittavaa, että Marinin hallituksen esitys ei sitä tunnista tai suoraan helpota naisten työnantajien ja naisyrittäjien taakkaa äitiyden rahoitusvastuusta.

Eri laskelmien mukaan vauvasta koituvat kulut ovat nykyään äidin työnantajalle noin 12 000—17 500 euroa. Ne koostuvat muun muassa raskaudesta johtuvista poissaoloista, vanhempainvapaista, sijaisen palkkauksesta ja sairaan lapsen hoitovapaasta. Viime eduskuntakaudella teimme tähän pienen korjausliikkeen, eli vuodesta 2017 alkaen perhevapaalta palaavan äidin työnantajalle on maksettu 2 500 euron kertakorvaus, ja se on askel oikeaan suuntaan. Reilu ratkaisu olisi se, että niin sanottu äitiriski poistettaisiin kokonaan naisten työnantajilta ja pidemmällä aikavälillä, tämän vuosikymmenen aikana, vanhemmuuden kustannukset siirrettäisiin kokonaan yhteiskunnan maksettavaksi, myös ensimmäiseltä parin kolmen kuukauden ajalta ja sijaisen palkkauksesta ja sairaan lapsen hoitovapaasta tulevat kulut.

Perhevapaista valtaosan tosiaan käyttävät äidit. Tämä uudistus varmasti osaltaan edistää sitä, että isien käyttämä osuus perhevapaista kasvaa, mutta ennen kuin pääsemme niihin hallituksen esityksen tavoitteisiin, olisi ollut kohtuullista, että tämän niin sanotun vauvarahan osuutta olisi kasvatettu siihen asti, kun suuren osan perhevapaista käyttäisivät myöskin isät. Raskaiden kiintiöiden sijaan perhevapaita olisi ollut hyvä muuttaa niin, että tuet ja vapaat vastaavat joustavasti perheiden tarpeisiin ja kannustavat tasavertaiseen vanhemmuuteen. Onneksi nyt kuitenkin huomioidaan paremmin opiskelu ja työ sekä työelämän ulkopuolella olevat.

Kahden lapsen äitinä tiedän, että lapsesta ja työ- ja elämäntilanteesta johtuen samassakin perheessä voi olla hyvin erilaisia tarpeita eri aikoina. Yhteiskunnan ja meidän lainsäätäjien ei pidä liikaa määritellä, mikä hoito- tai tukimuoto on missäkin elämäntilanteessa se paras ja toimivin, ja lisäksi perhevapaiden rahoitusvastuuta on siirrettävä työnantajilta yhteiskunnalle. Viime vuosikymmenen suunta on ollut päinvastainen. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.